

Советск сунъгъврн системин демократизм

Советск социалистическ демократ болхла, кӧдлмшч классин гардгч нилчд, Коммунистическ партин залмджд, балгсна болн селӧдин кӱч-кӧлсчрнн эркн йоснӧ болджа-на.

Мана орн-нутгин лавта демократизмнӧ, пролетариатин диктатуриин государственин янз болдж. СССР-н политическ ундсинӧ бӱрдӧдӧжӧ кӱч-кӧлсчрнн депутатнрин Советд орулгдсн бӧӧнӧ.

Олн ӧмтнӧ йосна орган болгч—Советск государств—заллгӧнд кӱч-кӧлсчнр олар орлцдгиг учрана. Советс—«цугъараднӧ секӧтӧ, цугинӧ олна нӱднд илӧр кедг, олн амрхн, олнас гарчах, чик болн шиш-лнӧ олна орган, энӱнӧ ухан-седклинӧ бн»—гидж В. И. Ленин заала. (Соч. 31т.; 325 халх).

Советд сунъгъвр кегдхлӧрн, ӧргн болчкад кӱцц демократизмин авц-бӧрцӧр, советск сунъ-

гъврн системӧс иштӧ болна. Цуг Советст депутатнр сунъгъ-лгӧг сунъгъачнр цуг оларн, ӧдлӧр болн гооднӧ сунъгъ-дг сунъгъврн зӧвӧр, нуувчинӧр дуугъан ӧгдг мӧн. (СССР-н Конституцин 134 статья).

Ах болн бӧӧрн газрин государственин органст депутатнр сунъгългӧнд, гражданмуд цугъар, чирӧн кев-зӱсн болн келн-ӧмтнн темдгӧр; кӱӱкд кӱн-залу кӱн гидж, шаджнд шӱт-дгӧрн, сургъуль-эрдмин кем-джӧгъӧрн, бӧӧршлгӧрн, социальн унӧг-тохмарн, ӧлг-ӧдин бӧӧдлӧрн болн урдк уӱлдврӧрнӧ йилгӧл уга, орлцх зӧвтӧ.

СССР-н Конституцин ӧгсн зӧвӧр цуг гражданмуд Советст депутатнр сунъгъсн деерӧн, бийснӧ сунъгъгддж чадхмн.

Мана орн-нутгт 18 кӱрсн наста цуг гражданмуд депутатнр сунъгъдж чадх зӧвтӧ, депутатд сунъгъгддж чадх улснӧ болхла—23 наста гражд-

данмуд. — СССР-н Деед Советин депутатд, 21 наста гражданмуд — союзн болн автономн республикин Деед Советин депутатд, 18 наста гражданмуд — бӧӧрн газрин Советсин депутатд сунъгъгддж чадхмн.

Советсин депутатнрин кандидат темдглх зӧв, конституцас иштӧгъӧр, кӱч-кӧлсчрнн обществс болн олна организацт ӧггднӧ: партиин, профсоюзн, кооперативн, багъчудин организацсд, культурн обществсд.

Капиталистическ орн-нутгдар сунъгъврн йоснӧ, сунъгъвр бӱрдӧлгӧр кӱч-кӧлсчрнн зӧвинӧ ядурулна. Сунъгъх зӧвднӧ кесг хаслгӧн бӧӧнӧ: ӧлг-ӧдтӧ болн эрдм-сургъульта ценз (сунъгъхин кергт темдгтӧ ӧлг-ӧдтӧ болх, сургъульта болх), нег ормдан бӱӱршллгӧн болн нань чигн кесг учр. Келхд, 1956 джил США-д президент сунъгъхд 15 сай гражданмуд сунъгългӧнд орулгдсн биш.

Т е р учрар, кӱч-кӧлсчнр

сунъгъдж чадх зӧв уга, термет буржуазн парламентд болн нань чигн государственин органст сунъгъгддж чадшго болджана. Ду ӧлгӧнд болн терӱг тооллгӧнд хулддж авлгӧн, ӧӧлгӧлгӧнд, кӱч уӱзӱллгӧн, меклгӧн болдг учрар государственин аппарат баячудт тааста улс орцхана.

Советск сунъгъврн систем баячудин системӧс онгдан болдгнӧ, СССР-н гражданмуд эврӧннӧ политическ зӧвӧн сул олзлсн деерӧн, сунъгъврн кампаниг бурдӧлгӧнд бийснӧ шумгъагъар орлцдж, кӱч-кӧлсчрнн элчнрӧс токтсн комиссӱдӧр дамдждж, сунъгъврн йосн кӱцӧгдхиг хӧлӧнӧ.

Мана орн-нутгт, Советст сунъгъврмуд цуг кӱч-кӧлсчрнн политическ седкл-уханӧ ни негн, советск олн-ӧмтн цугтан эврӧннӧ энъкр Коммунистическ партин эргнд хамцлтин темдгтӧ болна.

Сунъгъвр болсн цагт Коммунистическ партъ бийӧн онцлгго, цуг организацсла хамдан, пар-

тийн биш кӧдлмшч, крестьян, интеллигенц улсла хамцдж келнӧ.

Коммунистнрин болн партиин биш улсин хамцлтин кандидатнрт Союзин Советд цуг сунъгъачнирин 99,57 процентнӧ, Келн-ӧмтнн Советд — 99,73 процентнӧ дуугъан ӧгсн. Энӱгӧрн советск ӧмтн цуг нарт делкӧд, Коммунистическ партълӧ тасршго залгӧлдагъан, дурлдган, олна сӧ хӧӧгч политикинӧ дӧнӧндж, таасдж уӱзӱлсн.

Советск Хальмгин кӱч-кӧлсчнр, Хальмг АССР-н Деед Советд, октябрин 19-д сунъгъвр кех РСФСР-н Деед Советин Указиг ик байрта, кӱч-кӧлснӧ ӧргмджтӧ тосцхав.

Эн байрта ӧдриг тосдж Советск Хальмгин кӱч-кӧлсчнр, Коммунистическ партин эргнд улмар хамцдж, олн-ӧмтнӧ инь-гллгӧг батлдж, эврӧннӧ республикин экономик болн культур ӧдлӱллгӧнд шин динлврмӱд бӧрдж, мана орн-нутгт коммунизм тосххд терӱгӧрн делмӧн ӧгхнӧ лавта.

А. МАРУСЕНКО.